

Lapok a legendáriumból:

Szeptemberben lesz századik esztendeje, hogy Genfben egy olasz anarchista szíven szúrta Erzsébet királynét, akinek alakját már életében csodás történetekben örökítették meg, s halála tovább bővítette a köré szövődött legendáriumbot. „A 19. század egyik legnagyobb regénye Erzsébet királyné regénye – pedig történt ebben a században elég olyan história, amely a szíveket megreemtette. Nem királyné, de királynő volt ő a magyarok szívében” – írta Krúdy Gyula Erzsébetről szóló írásainak egyikében, amelyeket most egybefűzve jelentetett meg a Palatinus Kiadó. Az írásokat nem kronológiai sorrendben tartalmazza, egymásutániségük egy laza regénynek felel meg leginkább. A főhős sincs jelen mindegyikben, néhol csak pár mondat szól róla, olykor pedig egy-egy szereplő kerül áttételesen kapcsolatba vele, mint Benedek Aladár, az oroszánfejú, daliás költő, akinek olyan jól sikerült lerajzolnia az ötforintos bankót, hogy börtönbe került miatta. Onnan küldöztette verseit a királynéhez, s az ő állítólagos közbenjárására kegyelemben és rendszeres hópénzben részesült. Olvashatunk Ferenczy Idáról, a királyné felolvasónőjéről is.

Krúdynál Erzsébet szomorú, magányos nőalak, aki fel-feltűnt a budai Vár tájékán, a budakeszi erdőben, vagy a gödöllői parkban. Komorna csak ritkán kísérte. A királynét a magyarok igencsak szerették; bajszpedrős, ködmönszagú férfiak ellágyulva beszéltek róla az Arany Sasban. „Hallatlan gyöngédséggel tudták Elisabeth nevét kimondani Pesten. Benne volt a hangban Elisabeth lebontott barna haja, amely tüneményes

bősséggel omlott le a fejedelmi termeten; szív alakú arca és figyelmező, körültekintő, barna szeme, legendás jószívűsége és kissé férfias kezének jósága.” Akkoriban Pesten minden nő lebontott hajjal járt. Erzsébet napi 30 kilométert is gyalogolt, ő hozta divatba az ezt megkönnyítő, felgombolható szoknyát, s külön cipőt készíttetett a hosszú utakra. Egész életében tornázott, lovagolt, s a legenda szerint a Földközi-tenger köze-

pén is megállította a jachtját, ha éppen fürödni volt kedve. Testsúlyáról naplót vezetett, és ezek az adatok éppúgy eljutottak Ferenc Józsefhez, mint a részletes leírások, mikor és merre utazott, mivel töltötte az idejét. A császár pontos úti-tervet készíttetett, amitől nemigen lehetett el. Fia, Rudolf halála után végképp nem lelte nyugalmát a császárné. Bejárta az egész világot. S hogy valami jóban is legyen része, végigkóstolta a híres cukrászok fagyaltjait. Krúdy szerint utolsó útján is a fagyalt miatt változtatt a programon, egy fürdőhelyre utazván ezért állt meg Genfben. A valóságban Rothschild bárónőt, húga pártfogóját látogatta meg.

Egész Európa gyászolta Erzsébet császárnét, de sokkal inkább Erzsébet királynét a magyarok. Még élt, mikor 1898-ban Krúdy papírra vetette e sorokat: „Tiszteletteljes hódolattal, mély szeretettel övezem fel magam, ahogy arról az asszonyról írok, aki mindnyájunknak a csókját érdemli.

POLGÁR MÁRIA